

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2026-1\(45\)-258-266](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2026-1(45)-258-266)

УДК 336.711.6:330.131.7:005.334

JEL Classification: G21; G28; G32; C53

Вікторія Володимирівна Коваленко

доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет (Одеса, Україна)

E-mail: kovalenko-6868@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-2783-186X>

ResearcherID: [H-4614-2016](https://orcid.org/0000-0003-2783-186X). **Scopus Author ID:** [36069590700](https://orcid.org/0000-0003-2783-186X)

Анна Андріївна Тарновецька

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

Одеського національного економічного університету (Одеса, Україна)

E-mail: an.tarnovetska@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0008-2070-1927>

СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОЦЕСІВ ІСААР ТА SREP

У статті досліджено роль стрес-тестування як інструменту оцінювання фінансової стійкості банків у межах наглядового процесу SREP та внутрішніх процедур оцінки достатності капіталу (ІСААР). Розглянуто теоретичні засади застосування стрес-тестування в системі банківського нагляду, а також проаналізовано практику його використання в діяльності банківської системи України. Особливу увагу приділено аналізу масштабів проведення наглядового стрес-тестування, характеристик макроекономічних сценаріїв, що використовуються під час оцінки стійкості банків, та інтерпретації результатів таких оцінок у контексті їх впливу на рівень капіталізації банківського сектору. Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі застосування стрес-тестування у межах процесів ІСААР та SREP з урахуванням особливостей функціонування банківської системи України. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання проведеного аналізу для вдосконалення підходів до оцінювання фінансової стійкості банків та підвищення ефективності наглядових процедур у банківському секторі.

Ключові слова: стрес-тестування; банківський нагляд; фінансова стійкість банків; ІСААР; SREP; достатність капіталу; банківська система України.

Рис.: 2. Табл.: 3. Бібл.: 16.

Постановка проблеми. У сучасних умовах підвищеної економічної невизначеності та посилення різноманітних ризиків забезпечення стійкості банківської системи набуває особливої актуальності. Важливим інструментом оцінки здатності банків протистояти несприятливим умовам є стрес-тестування, що дозволяє моделювати вплив кризових сценаріїв на фінансовий стан банківських установ та виявляти потенційні вразливості. У сучасній системі банківського регулювання стрес-тестування відіграє ключову роль як у внутрішньому процесі оцінки достатності капіталу банків (ІСААР), так і в наглядовому процесі оцінки та перегляду (SREP). Використання цього інструменту сприяє підвищенню ефективності управління ризиками, визначенню достатності капіталу для їх покриття та зміцненню фінансової стійкості банківських установ. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглиблення теоретичних і практичних підходів до застосування стрес-тестування в банківській діяльності, особливо в умовах трансформації фінансового сектору та адаптації до міжнародних стандартів банківського регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання стрес-тестування банківської системи досліджується у науковій літературі з моменту запровадження ризик-орієнтованого нагляду та набуло особливої актуальності в умовах посилення регуляторних вимог і імплементації європейських стандартів.

У вітчизняних дослідженнях значну увагу приділено адаптації інструментарію банківського нагляду до вимог ЄС. Зубко О. В. розглядає імплементацію європейських вимог до внутрішнього капіталу банків України, акцентуючи на ролі оцінки ризиків і формуванні достатнього рівня капіталу з урахуванням результатів стрес-тестів [1]. У роботі Амбарчян В. С. аналізується впровадження процесу ІСААР у банках, зокрема інтеграцію сценарного аналізу та стрес-тестів у систему внутрішнього планування капіталу [2].

Подальший розвиток тематики відображено у працях Мельник К. М., де досліджуються інновації інструментарію SREP в Україні [3]. Дослідження Щеглюк М. С. обґрунтовують напрями удосконалення інструментів банківського нагляду, приділяючи увагу методології оцінки стійкості банків до шоків [4]. У статті Жаворонка А. систематизовано підходи до інтеграції SREP та ICAAP у національну практику, визначено проблеми застосування стрес-сценаріїв та оцінки капіталу в умовах нестабільності [5].

Зарубіжні науковці почали досліджувати методологічні аспекти як внутрішнього, так і наглядового стрес-тестування раніше, ніж вітчизняна наукова спільнота, що зумовлено більш раннім впровадженням відповідних регуляторних практик. Такі зарубіжні автори, як Acharya, Engle, Pierret, у своїх працях ще у 2014 році обґрунтовують необхідність удосконалення методології макропруденційних стрес-тестів і вказують на ризики використання формальних регуляторних показників без урахування системних факторів [6]. У дослідженні Itay Goldstein у співавторстві з Yaron Leitner проаналізовано вплив регуляторних стрес-тестів на поведінку банків та їхню капіталізацію [7]. Сучасні публікації у європейських наукових виданнях зосереджені на розвитку сценарного підходу, вдосконаленні моделей оцінки втрат і посиленні ролі стрес-тестування у структурі SREP [8].

Таким чином, наукові праці свідчать про еволюцію підходів до стрес-тестування: від концептуального обґрунтування його ролі в системі банківського нагляду до розроблення прикладних методик оцінки стійкості банків та інтеграції результатів стрес-тестів у процесі ICAAP і SREP.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, присвячених імплементації процесів ICAAP та SREP, окремі аспекти застосування стрес-тестування у практиці банківського нагляду залишаються недостатньо висвітленими. Зокрема, у наукових працях обмежено досліджується масштаб та практична роль наглядового стрес-тестування у процесі оцінки фінансової стійкості банківської системи, а також особливості формування макроекономічних сценаріїв, що використовуються для моделювання стресових умов. Потребує подальшого аналізу й інтерпретація результатів таких оцінок у контексті їх впливу на рівень капіталізації банків та загальну стійкість банківської системи України. Саме ці аспекти зумовлюють необхідність поглибленого дослідження стрес-тестування в межах процесів ICAAP та SREP та його ролі в забезпеченні фінансової стабільності банківського сектору.

Мета статті полягає в дослідженні значення стрес-тестування як інструменту оцінювання фінансової стійкості банків у межах наглядового процесу SREP та внутрішніх процедур ICAAP, а також аналізі результатів його застосування у практиці банківського нагляду в Україні.

Виклад основного матеріалу. Важливим елементом сучасної системи банківського регулювання є внутрішній процес оцінки достатності капіталу банку (Internal Capital Adequacy Assessment Process, ICAAP), який передбачає комплексну оцінку ризиків, що виникають у діяльності банку, та визначення достатності наявного капіталу для їх покриття. ICAAP є складовою другого компонента Базельської угоди (Pillar 2) і передбачає відповідальність банків за формування ефективної системи управління ризиками, що забезпечує підтримання адекватного рівня капіталу з урахуванням поточних і потенційних загроз. У межах цього підходу банки самостійно ідентифікують суттєві ризики, оцінюють їх вплив на фінансову стійкість установи та формують внутрішню політику управління капіталом [9].

Визначну роль у процесі ICAAP відіграє стрес-тестування, яке розглядається як ключовий аналітичний інструмент оцінки здатності банку зберігати достатній рівень капіталу в умовах несприятливих економічних сценаріїв. Стрес-тестування дозволяє моделювати вплив макроекономічних шоків, змін на фінансовому ринку або погіршення

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

якості активів на показники діяльності банку та рівень його капіталізації. Отже, стрес-тестування інтегрується у процес управління ризиками та забезпечує формування більш обґрунтованих управлінських рішень щодо структури та обсягу капіталу [9].

Фундаментом запровадження ICAAP у європейській банківській практиці є положення Directive (EU) 2019/878, відповідно до яких банки зобов'язані мати внутрішні процедури оцінки достатності капіталу, що враховують усі суттєві ризики для їх діяльності. У межах цих процедур особлива увага приділяється використанню стрес-тестування як інструменту оцінки потенційних втрат і визначення потреби в додатковому капіталі. Відповідно до європейських наглядових підходів, результати стрес-тестування повинні використовуватися не лише для оцінки поточної достатності капіталу, а і для стратегічного планування діяльності банку [10].

Імплементация міжнародних підходів до організації процесу ICAAP в Україні здійснюється в межах поступової гармонізації національного банківського регулювання з європейськими стандартами. Основним нормативним документом у цій сфері є Постанова Правління НБУ № 161 «Про затвердження Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах», яка визначає вимоги до організації відповідної процедури [11].

Не менш важливою складовою сучасної системи банківського нагляду є процес наглядового перегляду та оцінки (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP), який забезпечує комплексну оцінку фінансової стійкості банків та ефективності їх систем управління ризиками. У межах другого компонента Базельської угоди SREP виступає наглядовим механізмом перевірки внутрішніх процесів банків, зокрема ICAAP, та спрямований на визначення адекватності капіталу з урахуванням усіх суттєвих ризиків [12; 16]. Таким чином, ICAAP і SREP функціонують у взаємозв'язку: якщо перший передбачає внутрішню оцінку достатності капіталу банком, то другий забезпечує зовнішню наглядову оцінку ефективності такого процесу з боку регулятора.

У структурі SREP вагоме місце займає зовнішнє стрес-тестування, яке використовується регулятором для оцінки стійкості банківської системи. Наглядове стрес-тестування дає змогу оцінити потенційний вплив системних та індивідуальних ризиків на фінансовий стан банків, визначити можливий дефіцит капіталу та сформувані відповідні наглядові рішення щодо необхідності докапіталізації або застосування інших регуляторних заходів [13]. Крім того, результати стрес-тестування використовуються для перевірки обґрунтованості внутрішніх оцінок ризиків, здійснених банками в межах процесу ICAAP.

З огляду на функціональну взаємодію ICAAP і SREP, стрес-тестування виступає спільним інструментом внутрішньої та наглядової оцінки фінансової стійкості банків. Основні відмінності між використанням стрес-тестування в межах внутрішніх процесів банку та наглядових процедур регулятора узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика стрес-тестування в процесах ICAAP та SREP

Критерій порівняння	Стрес-тестування в ICAAP (внутрішнє)	Стрес-тестування в SREP (наглядове)
1	2	3
Відповідальний за проведення	Банк	Регулятор
Основна мета	Оцінка достатності капіталу банку та його стійкості до потенційних ризиків	Наглядова оцінка стійкості банку та перевірка адекватності внутрішніх оцінок ризиків
Характер сценаріїв	Формуються банком з урахуванням специфіки бізнес-моделі та структури ризиків	Визначаються регулятором на основі макроекономічних припущень

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Періодичність	Щорічно в процесі ІСААР та виконання інших вимог щодо управління ризиками	Проводиться в межах періодичної оцінки SREP
Використання результатів	Стратегічне планування капіталу; управління ризиками; формування внутрішніх буферів	Прийняття наглядових рішень, визначення потреби в докапіталізації та додаткових вимог до капіталу
Роль у системі регулювання	Елемент внутрішнього контролю та управління фінансовою стійкістю банку	Інструмент зовнішнього контролю та оцінки надійності банківської системи

Джерело: складено автором на основі Directive (EU) 2019/878, Guidelines on SREP (EBA) та нормативно-правових актів Національного банку України [10-13].

Таким чином, стрес-тестування в межах ІСААР і SREP виконує комплементарні функції. Якщо внутрішнє стрес-тестування спрямоване на оцінку банком власної здатності підтримувати достатній рівень капіталу в умовах реалізації ризиків, то наглядове стрес-тестування є інструментом перевірки обґрунтованості таких оцінок з боку регулятора та формування відповідних наглядових рішень.

У рамках регулярної оцінки стійкості банків моделюється вплив альтернативних макроекономічних сценаріїв на фінансовий стан банків та оцінюється їхня здатність підтримувати достатній рівень капіталу протягом прогнозного періоду (три прогнозних роки). Отримані результати дозволяють визначити потенційний дефіцит капіталу та сформулювати наглядові рішення.

У табл. 2 наведено показники, що відображають масштаби охоплення банківської системи стрес-тестуванням, частку установ із потребою в докапіталізації за базовими та несприятливими сценаріями.

Таблиця 2

Результати наглядового стрес-тестування банків в рамках оцінки стійкості протягом 2019-2025 років

Рік	Простресовані банки		Банки з потребою у докапіталізації за базовим сценарієм		Банки з потребою у докапіталізації за несприятливим сценарієм		Кількість банків без потреби у докапіталізації
	К-сть	частка активів БС, %	К-сть	частка активів БС, %	К-сть	частка активів БС, %	
2025	21	90,00	6	5,00	9	23,00	12
2023	20	90,00	5	18,93	х	х	15
2021	30	93,00	9	24,31	19	38,01	11
2019	29	90,00	11	32,80	18	37,18	11

Джерело: за даними НБУ щодо результатів проведення оцінки стійкості банків [14;15].

Результати наглядового стрес-тестування свідчать, що відповідні процедури охоплюють найбільші банки, на які припадає переважна частка активів банківської системи. Так, у різні роки кількість простресованих банків становила від 20 до 30 установ, що охоплюють близько 90-93 % активів банківської системи. Це свідчить про концентрацію уваги на системно важливих й найбільших банках, які визначають загальну фінансову стійкість сектору, а також про використання регулятором ризик-орієнтованого підходу в процесі нагляду.

Крім того, аналіз результатів стрес-тестування демонструє поступове скорочення кількості банків із потребою у докапіталізації за базовим сценарієм: якщо у 2019 році їх налічувалося 11, то у 2025 році вже 6 установ, при тому частка активів таких банків значно зменшилася з 32,8 до 5 %. Банки з потребою у докапіталізації за несприятливим сценарієм мають аналогічну динаміку.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Значною мірою результати стрес-тестування визначаються параметрами макроекономічних сценаріїв, які використовуються регулятором під час моделювання потенційних шоків, що варто враховувати при оцінці результатів.

Аналіз підходів НБУ до побудови моделей стрес-тестування, основні параметри яких наведені в табл. 3, свідчить, що регулятор застосовує підхід моделювання як базового, так і несприятливого сценарію розвитку економіки, що відповідає міжнародним нормам проведення стрес-тестів. Базовий сценарій, як правило, відображає прогнозовану траєкторію макроекономічного розвитку за відсутності значних шоків, тоді як несприятливий сценарій моделює погіршення макроекономічних умов через зниження темпів економічного зростання, підвищення інфляційного тиску та девальвацію національної валюти.

У табл. 3 для кожного сценарію вказано діапазон прогнозованої зміни показника протягом трьох років. Використання трирічного прогнозного горизонту відповідає міжнародній практиці, оскільки дозволяє оцінити не лише короткострокову реакцію банків на макроекономічний шок, але і їхню здатність відновлювати капітал у середньостроковій перспективі.

Таблиця 3

Основні макроекономічні параметри сценаріїв для трирічного прогнозного горизонту в межах наглядного стрес-тестування за методологією НБУ у 2019-2025 рр.

Параметр	2019		2021		2023	2025	
	базовий	несприятливий	базовий	несприятливий	базовий	базовий	несприятливий
Реальний ВВП, % (р/р)	від 2,5 до 3,7	від -4,1 до 1,0	від 3,8 до 4,0	від -2,2 до 0,1	від 4,2 до 6,8	від 3,1 до 3,9	від -3,1 до 3,3
Номінальний ВВП, % (р/р)	від 11,6 до 9,4	від 17,6 до 11,4	від 18,1 до 9,4	від 10,6 до 7,4	від 15,9 до 25,7	від 16,4 до 9,8	від 24,4 до 10,9
Індекс споживчих цін, % (на кінець періоду)	від 6,3 до 5,0	від 15,8 до 8,8	від 8,0 до 5,0	від 8,6 до 7,3	від 10,6 до 6,8	від 8,7 до 5,0	від 17,9 до 6,0
Зниження курсу гривні до дол. США, % (р/р)	від 7,5 до 1	від 23,2 до 4,1	від -3,6 до -1	від -16,4 до -4,9	від 12,6 до 1,0	від 5,9 до 3,2	від 11,2 до 6,4

Джерело: за даними підходів НБУ до стрес-тестування банків [14].

Порівняння параметрів сценаріїв показує, що несприятливі сценарії передбачають суттєве погіршення ключових макроекономічних показників, зокрема можливе скорочення реального ВВП, зростання інфляції та значну девальвацію гривні. Такий підхід загалом відповідає принципу достатньої жорсткості стресових сценаріїв, який застосовується у міжнародній практиці банківського нагляду, оскільки дозволяє оцінити здатність банківської системи витримувати системні макроекономічні шоки.

Водночас варто зазначити, що діапазон значень окремих макроекономічних показників у несприятливих сценаріях у деякі роки є відносно помірним порівняно з масштабами макроекономічних коливань, які спостерігалися в економіці України в періоди кризових явищ. Зокрема, історичний досвід свідчить, що в окремі кризові періоди скорочення реального ВВП або девальвація національної валюти могли бути суттєвішими, ніж передбачено окремими параметрами несприятливих сценаріїв.

Практичне значення використання сценаріїв проявляється у поведінці показників достатності капіталу, що зображено на рис. 1 та 2.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

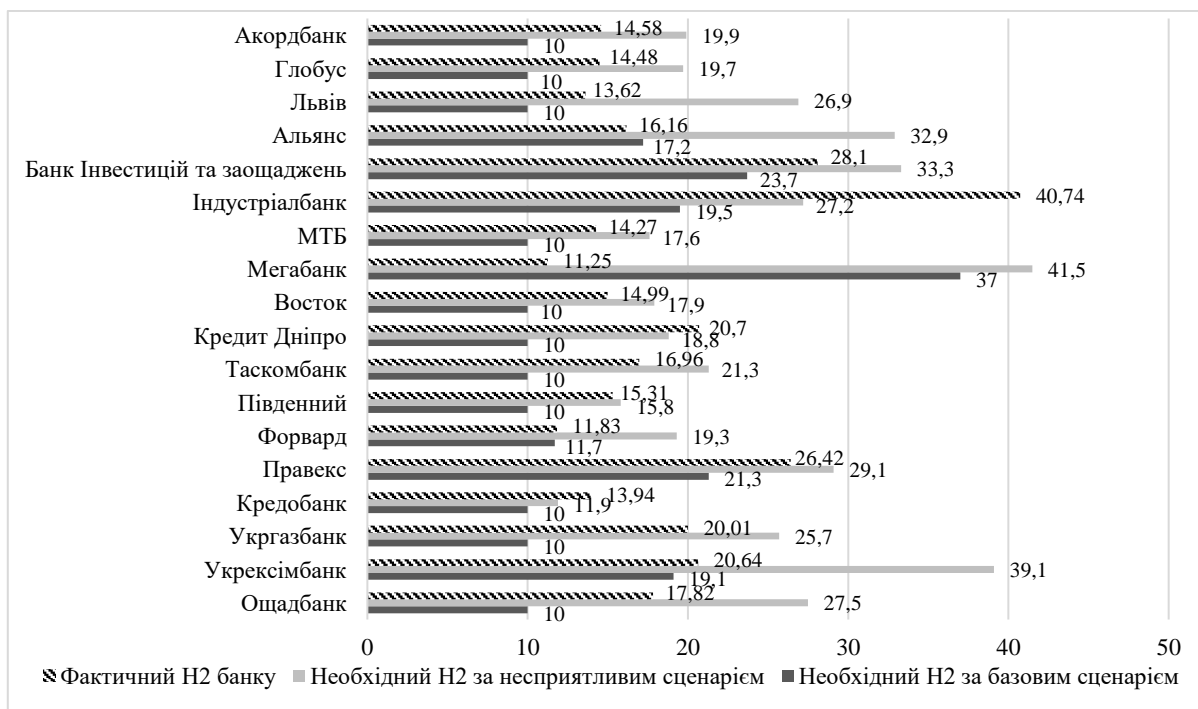

Рис. 1. Значення нормативу Н2 банків із потребою у докапіталізації за результатами наглядного стрес-тестування у 2021 році, у відсотках.

Джерело: за даними НБУ щодо результатів проведення оцінки стійкості банків [14].

Результати наглядного стрес-тесту 2021 року демонструють суттєву диференціацію банків за рівнем достатності капіталу у стресових умовах. Значення нормативу достатності регулятивного капіталу (Н2, нормативний рівень – не менше 10 %) для банків із потребою у докапіталізації знижуються нижче встановлених вимог, що свідчить про потенційний дефіцит капіталу у разі реалізації заданих сценаріїв. Водночас розподіл значень нормативу показує, що масштаби такого дефіциту є неоднорідними: для окремих банків відхилення від нормативних вимог є незначним, тоді як для інших установ спостерігається значно більш суттєве погіршення показників капітальної стійкості.

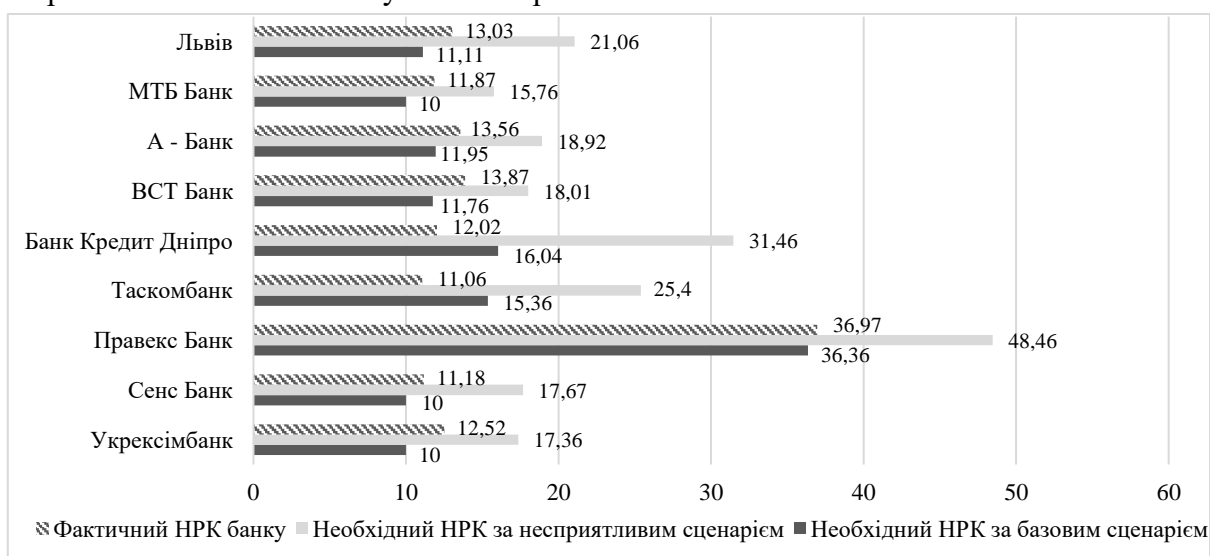

Рис. 2. Значення НРК банків із потребою у докапіталізації за результатами наглядного стрес-тестування у 2025 році, у відсотках.

Джерело: за даними НБУ щодо результатів проведення оцінки стійкості банків [14].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Як видно з рис. 2, у 2025 році ситуація значно покращилася. Порівняння макроекономічних параметрів сценаріїв та результатів стрес-тестування свідчить про поступове підвищення стійкості банківської системи. Наразі розрив між необхідним НРК та фактичним НРК банків скорочується, як і масштаби банків із потребами у зміцненні фінансової стійкості. Це може свідчити про те, що за результатами наглядового процесу оцінки проводяться дійсно ефективні системні заходи щодо зміцнення капіталу банків. Крім того, позитивний ефект могло спричинити очищення банківської системи від менш стійких банків, адже протягом досліджуваних років спостерігалось скорочення кількості банківських установ. Наявність окремих установ зі значним дефіцитом у стресових умовах підтверджує збереження неоднорідності рівня фінансової стійкості в секторі загалом, проте, з огляду на масштаб таких банків у межах системи, це не створює значних загроз.

Висновки та пропозиції. Отримані результати дослідження свідчать, що наглядове стрес-тестування є важливим інструментом виявлення потенційних ризиків втрати стійкості банків. Проведені оцінки охоплюють банки, на які припадає переважна частка активів банківської системи, що дозволяє регулятору здійснювати ефективний моніторинг фінансової стійкості системно значущих установ. Результати стрес-тестування демонструють поступове зменшення кількості банків із потребою в докапіталізації та загальне скорочення дефіциту капіталу, що свідчить про підвищення рівня капіталізації банківського сектору, у тому числі за рахунок заходів, вжитих за результатами проведених процедур.

Разом із тим моделювання несприятливих макроекономічних сценаріїв показує, що окремі банки залишаються чутливими до реалізації системних економічних шоків, що підтверджує доцільність регулярного проведення наглядового стрес-тестування як інструменту превентивного банківського нагляду. Крім того, результати такого аналізу мають важливе значення не лише для наглядових процедур, але й для внутрішніх процесів оцінки достатності капіталу банків, у межах яких стрес-тестування використовується для оцінювання здатності банків підтримувати достатній рівень капіталу за різних сценаріїв розвитку економічної ситуації.

Таким чином, результати аналізу підтверджують важливу роль стрес-тестування у реалізації наглядового процесу SREP, а також у підтримці ефективності внутрішніх процедур ІСААР, забезпечуючи своєчасне виявлення потреби банків у додатковому капіталі для підтримання їх фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Зубко О. В. Імплементация европейских требований до внутреннего капитала банков Украины. *Финансы, банковская система та страхование в Украине: стан, проблемы та перспективи розвитку в кризисной экономике* : V Міжнар. науково-практ. інтернет-конф., м. Дніпро. 2022. С. 162.
2. Амбарчян В. С. Впровадження процесу ІСААР в банках. *Фінансові інструменти сталого розвитку держави в умовах системної економічної трансформації* : III Міжнар. науково-практ. конф., Хмельницький-Херсон. 2024. С. 94.
3. Мельник К. М. Інновації інструментарію банківського нагляду (SREP) в Україні. *Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні* : I Міжнар. науково-практ. конф., Херсон. 2020. С. 182.
4. Щеглюк М. С. Удосконалення інструментарію банківського нагляду в Україні відповідно до Європейських стандартів (SREP). *Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки* : тези доповідей учасників. Київ, 2018. С. 193.
5. Жаворонок А. Трансформація банківського регулювання в Україні: імплементація вимог Базель III крізь призму фінансових нормативів. *Scientific Journal of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University Economics*. 2024. № 2. С. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-2-3>.
6. Acharya V., Engle R., Pierret D. Testing macroprudential stress tests: The risk of regulatory risk weights. *Journal of Monetary Economics*. 2014. Vol. 65. P. 36–53. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2014.04.014>.
7. Goldstein I., Leitner Y. Stress tests and information disclosure. *Journal of Economic Theory*. 2018. Vol. 177. P. 34–69. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jet.2018.05.013>.
8. The disciplinary effect of banking supervision: is the EU-wide 2023 stress test merely a supervisory formality? / D. Karakostas et al. *Journal of Banking Regulation*. 2026. Vol. 27, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41261-025-00305-x>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

9. ECB Guide to the Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP). 2018. URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2018/html/ssm.pr181109.en.html>.

10. Directive (EU) 2019/878 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/878/oj>.

11. Про затвердження Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах : Постанова НБУ від 30.12.2021 № 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0161500-21#Text>.

12. Guidelines on common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process (SREP). EBA/GL/2022/03. 2022. URL: <https://www.eba.europa.eu/legacy/regulation-and-policy/regulatory-activities/supervisory-review-and-evaluation-process-srep>.

13. Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України : Постанова НБУ від 22.12.2017 № 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17#Text>.

14. Оцінка стійкості банків. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/diagnostics-of-banks#987-zvity>.

15. Наглядова статистика НБУ. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.

16. Коваленко В., Масюк В. Оцінка фінансової стабільності банків за системою SREP: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. № 6 (331). С. 35–44. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-6-331-35-44>.

References

1. Zubko, O. V. (2022). Implementatsiia yevropeyskykh vymoh do vnutrishnyoho kapitalu bankiv Ukrainy [Implementation of European requirements for internal capital of Ukrainian banks]. In *Finansy, bankivska systema ta strakhuvannia v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku v kryzovii ekonomitsi – Finance, banking system and insurance in Ukraine: Status, problems and development prospects in a crisis economy*: V International Scientific and Practical Internet Conference (p. 162).

2. Ambarchian, V. S. (2024). Vprovadzhennia protsesu ICAAP v bankakh [Implementation of the ICAAP process in banks]. In *Finansovi instrumenty staloho rozvytku derzhavy v umovakh systemnoi ekonomichnoi transformatsii – Financial instruments of sustainable state development in conditions of systemic economic transformation*: III International Scientific and Practical Conference (p. 94).

3. Melnyk, K. M. (2020). Innovatsii instrumentarii bankivskoho nahliadu (SREP) v Ukraini [Innovations of banking supervision tools (SREP) in Ukraine]. In *Formuvannia novitnoi paradyhmy upravlinnia publichnymy ta pryvatnymy finansamy v Ukraini – Formation of the latest paradigm of public and private finance management in Ukraine*: I International Scientific and Practical Conference (p. 182).

4. Shecheliuk, M. S. (2018). Udoskonalennia instrumentarii bankivskoho nahliadu v Ukraini vidpovidno do Yevropeyskykh standartiv (SREP) [Improving banking supervision tools in Ukraine in accordance with European standards (SREP)]. In *Problemy zabezpechennia efektyvnoho funktsionuvannia ta stabilnoho rozvytku bankivskoi systemy ta ekonomiky – Problems of ensuring effective functioning and stable development of the banking system and economy*: Conference abstracts (p. 193).

5. Zhavoronok, A. (2024). Transformatsiia bankivskoho rehuliuвання v Ukraini: implementatsiia vymoh Bazel III kriz pryzmu finansovykh normatyviv [Transformation of banking regulation in Ukraine: Implementation of Basel III requirements through the prism of financial ratios]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yurii Fedkovicha. Ekonomika – Scientific Journal of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Economics*, (2), 16–21. <https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-2-3>.

6. Acharya, V., Engle, R., & Pierret, D. (2014). Testing macroprudential stress tests: The risk of regulatory risk weights. *Journal of Monetary Economics*, 65, 36–53. <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2014.04.014>.

7. Goldstein, I., & Leitner, Y. (2018). Stress tests and information disclosure. *Journal of Economic Theory*, 177, 34–69. <https://doi.org/10.1016/j.jet.2018.05.013>.

8. Karakostas, D., et al. (2026). The disciplinary effect of banking supervision: Is the EU-wide 2023 stress test merely a supervisory formality? *Journal of Banking Regulation*, 27(1). <https://doi.org/10.1057/s41261-025-00305-x>.

9. European Central Bank. (2018). *ECB Guide to the Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP)*. <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2018/html/ssm.pr181109.en.html>.

10. Directive (EU) 2019/878 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Directive 2013/36/EU as regards exempted entities, financial holding companies, mixed financial holding companies, remuneration, supervisory measures and powers and capital conservation measures. (2019). *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/878/oj>
11. National Bank of Ukraine. (2021). *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu protsesu otsinky dostatnosti vnutrishnyoho kapitalu v bankakh Ukrainy ta bankivskykh hrupakh* [On approval of the Regulation on the organization of the internal capital adequacy assessment process in banks of Ukraine and banking groups] (Resolution No. 161). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0161500-21#Text>.
12. European Banking Authority. (2022). *Guidelines on common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process (SREP)* (EBA/GL/2022/03). <https://www.eba.europa.eu/legacy/regulation-and-policy/regulatory-activities/supervisory-review-and-evaluation-process-srep>.
13. National Bank of Ukraine. (2017). *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zdiisnennia otsinky stiikosti bankiv i bankivskoi systemy Ukrainy* [On approval of the Regulation on assessing the resilience of banks and the banking system of Ukraine] (Resolution No. 141). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17#Text>
14. National Bank of Ukraine. (n.d.). *Otsinka stiikosti bankiv* [Resilience assessment of banks]. <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/diagnostics-of-banks#987-zvity>
15. National Bank of Ukraine. (n.d.). *Nahliadova statystyka NBU* [NBU supervisory statistics]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
16. Kovalenko, V., & Masiuk, V. (2025). *Otsinka finansovoi stabilnosti bankiv za systemoi SREP: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid* [Assessment of financial stability of banks according to the SREP system: Foreign and domestic experience]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University], (6), 35–44. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-6-331-35-44>

Дата першого надходження статті до видання: 10.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.02.2026

UDC 336.711.6:330.131.7:005.334

Victoria Kovalenko

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Banking,
Odesa National Economic University (Odesa, Ukraine)

E-mail: kovalenko-6868@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-2783-186X>

ResearcherID: H-4614-2016. **Scopus Author ID:** 36069590700

Anna Tarnovetska

Master's Degree Student

Odesa National Economic University (Odesa, Ukraine)

E-mail: an.tarnovetska@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0008-2070-1927>

STRESS TESTING AS A KEY INSTRUMENT IN THE ICAAP AND SREP PROCESSES

Stress testing plays an important role in assessing the resilience of the banking sector and identifying potential risks to financial stability. In modern regulatory practice, stress testing is used both within the supervisory review process and in banks' internal capital management procedures. The purpose of this study is to examine the role of stress testing as an instrument for assessing banks' financial stability within the Supervisory Review and Evaluation Process (SREP) and the Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP), as well as to analyze the results of supervisory stress testing in the banking system of Ukraine. The study analyzes the theoretical foundations of stress testing in the system of banking supervision and examines the practical application of this instrument in Ukraine. Particular attention is paid to the scope of supervisory stress testing, the characteristics of macroeconomic scenarios used in resilience assessments, and the interpretation of the obtained results in terms of their impact on banks' capitalization and the overall stability of the banking sector. The scientific novelty of the research lies in the comprehensive analysis of the application of stress testing within the ICAAP and SREP frameworks, taking into account the specific features of the Ukrainian banking system. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of using the conducted analysis to improve approaches to assessing banks' financial resilience and to enhance the effectiveness of supervisory practices in the banking sector.

Keywords: stress testing; banking supervision; financial stability of banks; ICAAP; SREP; capital adequacy; banking system of Ukraine.

Fig.: 2. Table: 3. References: 16.